

РЕГІОНАЛЬНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ

Павловський Д. В., аспірант

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Український ринок молока і молочних продуктів – один із перспективних. Молокопродукти є незамінними продуктами масового і повсякденного споживання. Вони завжди знаходяться в реалізації як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. На сучасному етапі для вітчизняних виробників головні завдання полягають у покращенні якості і розширенні асортименту продукції, підвищенні її конкурентоспроможності [1,2].

Ринок виробництва молочної продукції не монополізований, нині відбуваються суттєві зміни щодо його структуризації. Молокопереробні заводи потужністю понад 150 т молока за добу захоплюють дедалі більшу частку ринку, особливо у великих містах. Потужні молокопереробні підприємства мають сталі, міцні господарські зв'язки з виробниками молокосировини та споживачами кінцевої продукції, пропонують продукцію високої якості й намагаються задовольнити потреби різних прошарків населення. Це все є перевагою перед потенційними конкурентами на ринку молока і молочних продуктів. Функціонування українських заводів потребує розробки комплексу заходів із товарної, цінової, збутової та рекламної політики.

Значну увагу проблемам виробництва та переробки молока приділяли вітчизняні вчені: П.С. Березівський, М.М. Ільчук, П.Т. Саблук, С.В. Васильчак, І.Б. Золотих, М.В. Місюк, В.М. Трокоз та інші. Проте залишаються недостатньо вивченими і потребують подальшої розробки проблеми регіональної складової економічного розвитку молокопереробної галузі.

Результати досліджень. Переробкою молока в Житомирській області займаються 13 заводів (у 2009 р. їх було 15). Лідером молокопереробної галузі Житомирщини безсумнівно є ПАТ «Житомирський маслозавод» – один із найкращих підприємств як в Житомирській області, так і в Україні в цілому. Про це свідчать його фінансові показники та імідж підприємства, як національного виробника якісної і конкурентоспроможної молочної продукції, як на національному ринку, так і за кордоном. Більше 10 років ТМ «Рудь» – лідер серед українських виробників морозива: її частка на ринку морозива України складає 25%. За 2012 рік ПАТ «Житомирський маслозавод» реалізовано 27 тис. тонн морозива, виручка компанії склала 1,3 млрд грн або \$150 млн. Використання нових технологій, сильні партнерські зв'язки і вірність традиціям дозволяють підприємству бути завжди на крок попереду. Значну роль на ринку молокопродукції Житомирщини відіграють також ДП «Ружин молоко», ТОВ «Галіївський маслозавод», ТОВ «Андрушівський маслосирзавод» (табл. 1).

Таблиця 1

Заготівля молока молокопереробними підприємствами Житомирської області

Назва підприємства	Всього, т			Структура заготівлі молока, %			2012 р. до 2010 р., (+;)
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	
СП "Молочний завод "ТОВ "Лідер" (арендує потужності ДП "Рейнфорд")	22595	6417	2272	11,49	3,64	1,15	-10,34
ТОВ "Андрушівський маслозавод"	23977	19473	18670	12,19	11,04	9,42	-2,77
ДП "Ружин-молоко"	21538	23257	24528	10,95	13,19	12,38	1,43
ТОВ "Рихальський завод сухого молока"	6378	8396	15427	3,24	4,76	7,79	4,54
ДП "Еней" (Романів)	9659	9018	36	4,91	5,11	0,02	-4,89
ДП "Радомилк" (Радомишль)	96	1231	1687	0,05	0,70	0,85	0,80
ПП "Ренет" (Любар)	6258	4946	1037	3,18	2,80	0,52	-2,66
ТОВ "Баранівський молокозавод"	2640	2462	3157	1,34	1,40	1,59	0,25
ТОВ "Брусилівський маслозавод"	5165	4255	4008	2,63	2,41	2,02	-0,60
ТОВ "Три ведмеда" (Бердичів)	2401	5142	6381	1,22	2,92	3,22	2,00
ПАТ "Житомирський маслозавод"	70660	69611	90042	35,93	39,47	45,45	9,52
ПАТ "Галіївський маслозавод"	19781	16389	23239	10,06	9,29	11,73	1,67
ТОВ "Корнинсир"	5493	5759	7608	2,79	3,27	3,84	1,05
Всього	196641	176356	198092	100	100	100	0

Джерело: власні дослідження.

Представляє інтерес виробництво молокопродукції за видами в житомирському регіоні. За досліджуваний період значно (у 27 разів) зросло виробництво молока обробленого рідкого з 4818 т у 2005 році до 130,2 тис. т у 2012 році (табл. 2). У 117 разів збільшилось виробництво вершків жирністю більше 8%. За всіма іншими видами молочної продукції спостерігається значне зменшення обсягів виробництва: масла вершкового – майже на 27%, спредів і жирових сумішей – майже на 43%, сирів свіжих неферментованих та сирів кисломолочних – на 88%, сирів жирних – на 72%, продуктів кисломолочних – на 12%.

Слід відмітити, що виробництво молока обробленого рідкого молокопереробними підприємствами Житомирської області у розрахунку на одну особу за два останні роки значно збільшилось: у 2011 році порівняно з 2010 роком – майже у 9 разів, у 2012 році порівняно з 2010 роком – у 10 разів, при чому не за рахунок зменшення жителів області, а за рахунок перерозподілу молочної сировини на користь молока, яке найбільше користується попитом.

Таблиця 2

Виробництво молока і молочної продукції молокопереробними підприємствами Житомирської області

Продукція	Рік								2012 р. до 2005 р., %, разів
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Молоко оброблене рідке, т									у 27 разів
Вершки жирністю більше 8%, т	123	83	44	16	12859	14432	у 117 разів
Масло вершкове, т	8855	8772	9239	7525	6814	6260	6308	6476	73,1
Спреди та суміші жирові, т	13786	12765	12876	12600	13188	11417	11499	7889	57,2
Сир свіжий неферментований та сир кисломолочний, т	3381	3263	4448	4919	3927	399	11,8
Сир жирні, т	23553	16717	17078	7320	4139	4178	4124	6644	28,2
Продукти кисломолочні, т	12506	13803	18754	20090	16324	11263	16592	11048	88,3

Джерело: розраховано за [3]

Виробництво масла вершкового на одну особу має тенденцію до зменшення, хоча останні три роки ситуація змінилась на краще. У 2005 році молокопереробні підприємства області виробляли 6,5 кг масла на особу, у 2012 році – 5,1 кг, що на 22% менше. Виробництво сирів жирних на одну особу за останній рік порівняно із 2005 роком зменшилось з 17,4 кг до 5,2 кг, або на 70%.

Молоко та молочні продукти є товарами першої необхідності, які купуються найчастіше. Важливе значення у зв'язку з цим відводиться ціні. За досліджуваний період індекси споживчих цін на молоко досягали найвищих значень у 2007 та 2010 роках, відповідно 152, 7% та 120%, за останній рік знизилась до 88,4% (рис. 1).

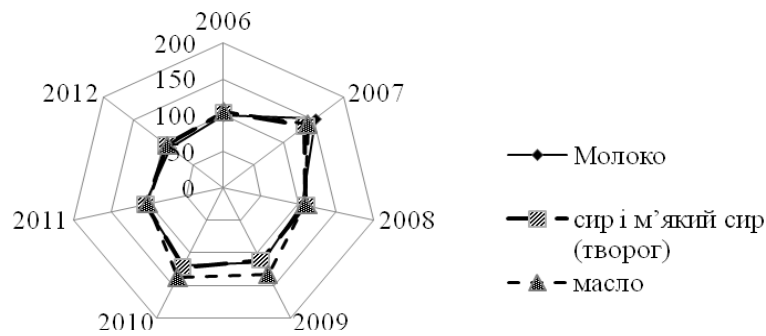

Рис. 1. Індекси споживчих цін на основні групи товарів молокопереробної галузі (грудень до грудня попереднього року, %).

Джерело: власні дослідження.

Такі ж тенденції за роками спостерігаються по сиру та м'якому сиру (творогу) і маслу. У 2012 році індекс споживчих цін на сир зменшився на 5%, на масло зменшився майже на 7%. Вважаємо, що така ситуація з цінами на молоко та продукти його переробки пояснюється зростанням закупівельних цін на молоко саме у 2007 та 2010 роках та їх зменшенням у 2012 році. Отже, прослідковується тенденція прямої залежності вартості молокопродукції від закупівельної ціни на молоко і необхідність забезпечення умов ефективного виробництва та здешевлення молочної сировини, як одного з головних чинників зниження цін на молочні продукти.

Висновки. Проведені дослідження засвідчують тенденції розвитку молокопереробної галузі Житомирщини. За період 2005-2012 р. р. значно зросло виробництво молока обробленого рідкого і вершків, зменшилось – усіх інших молочних продуктів. Виробником №1 молокопереробної галузі Житомирщини є ПАТ «Житомирський маслозавод», значну роль на ринку молокопродукції відіграють також ДП «Ружин молоко», ТОВ «Галіївський маслозавод», ТОВ «Андрушівський маслосирзавод». Вирішальне значення для забезпечення економічного розвитку молокопереробної галузі регіону має економічно обґрунтоване ціноутворення на молочну сировину та продукцію його переробки.

Використані джерела інформації

1. Васильчак С.В. Аналіз розвитку молокопереробної промисловості на Львівщині / С. В. Васильчак // Економіка АПК. – 2005. – №3. – С. 18–21.
2. Місюк М. В. Ринок продукції скотарства: монографія / М.В. Місюк – К.: ННЦІАЕ, 2012. – 330 с.
3. Статистичний щорічник Житомирської області за 2012 рік [Електронний ресурс] / За ред.Г. А. Пашинської. – Житомир: Головне управління статистики у Житомирській області, 2013. – 450 с. – Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/presentschor2012.pdf>